Utjecaj modela nacionalne kulture na položaj žena na tržištu rada EU28

Maletić, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:127609

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

DIPLOMSKI RAD

Utjecaj modela nacionalne kulture na položaj žena na tržištu rada EU28

Student: Ivana Maletić

Mentor: Prof. dr. sc. Željko Mrnjavac

UVOD

- Problem i predmet istraživanja
- Što je model nacionalne kulture
- Šest dimenzija kulture:
  - Indeks hijerarhijske distance
  - Indeks individualizma naspram kolektivizma
  - Indeks muževnosti naspram ženstvenosti
  - Indeks izbjegavanja nesigurnosti
  - Indeks kratkoročne i dugoročne orijentacije
  - Indeks užitka naspram ograničenja

UVOD

- Ekonomske varijable:
  - BDP p.c.
  - Uključenost žena u tercijarno obrazovanje
  - Omjer zaposlenosti žena i zaposlenosti muškaraca
  - Stopa zaposlenosti žena korigirana s radnim vremenom
  - Omjer prosječne plaće žena i prosječne plaće muškaraca
- Postoji li značajan utjecaj dimenzija kulture društva na položaj žena na tržištu rada u odnosu na muški dio radne snage

UVOD

- **Postavljene hipoteze:**
  - **H1:** Postoje značajne razlike u dimenzijama kulture između EU15 i EU13.
  - **H2:** Model nacionalne kulture ima značajan utjecaj na položaj žena na tržištu rada EU28.

ULOGA MODELA NACIONALNE KULTURE NA TRŽIŠTU RADA EU28

Država pripadnica EU28	Indeks hijerarhijske distance	Indeks individualizma naspram kolektivizma	Indeks muževnosti naspram ženstvenosti	Indeks izbjegavanja nesigurnosti	Indeks kratkoročne i dugoročne orijentacije	Indeks užitka naspram ograničenja
Austrija	11	55	79	70	60	63
Belgija	65	75	54	94	82	57
Bugarska	70	30	40	85	69	16
Hrvatska	73	33	40	80	58	33
Cipar	-	-	-	-	-	70
Češka	57	58	57	74	70	29
Danska	18	74	16	23	35	70
Estonija	40	60	30	60	82	16
Finska	33	63	26	59	38	57
Francuska	68	71	43	86	63	48
Njemačka	35	67	66	65	83	40
UK	35	89	66	35	51	69
Grčka	60	35	57	100	45	50
Mađarska	46	80	88	82	58	31
Irska	28	70	68	35	24	65
Italija	50	76	70	75	61	30
Latvija	44	70	9	63	69	13
Litva	42	60	19	65	82	16
Luksemburg	40	60	50	70	64	56
Malta	56	59	47	96	47	66
Nizozemska	38	80	14	53	67	68
Poljska	68	60	64	93	38	29
Portugal	63	27	31	99	28	33
Rumunjska	90	30	42	90	52	20
Slovačka	100	52	100	51	77	28
Slovenija	71	27	19	88	49	48
Spanjolska	57	51	42	86	48	44
Svedska	31	71	5	29	54	78

Izvor: Hofstede (2011.)

ODREDNICE TRŽIŠTA RADA EU

- Odrednice tržišta rada kroz koje će se definirati položaj žena su:
  - uključenost žena u tercijarno obrazovanje
  - stope zaposlenosti žena i jaz u zaposlenosti
  - stopa zaposlenosti žena korigirana s radnim vremenom
  - jaz u plaćama
- Povećanje udjela žena u radnoj snazi u EU posljednjih nekoliko desetljeća
- Unatoč trendu povećanja, stopa zaposlenih žena još uvijek znatno manja od stope zaposlenih muškaraca

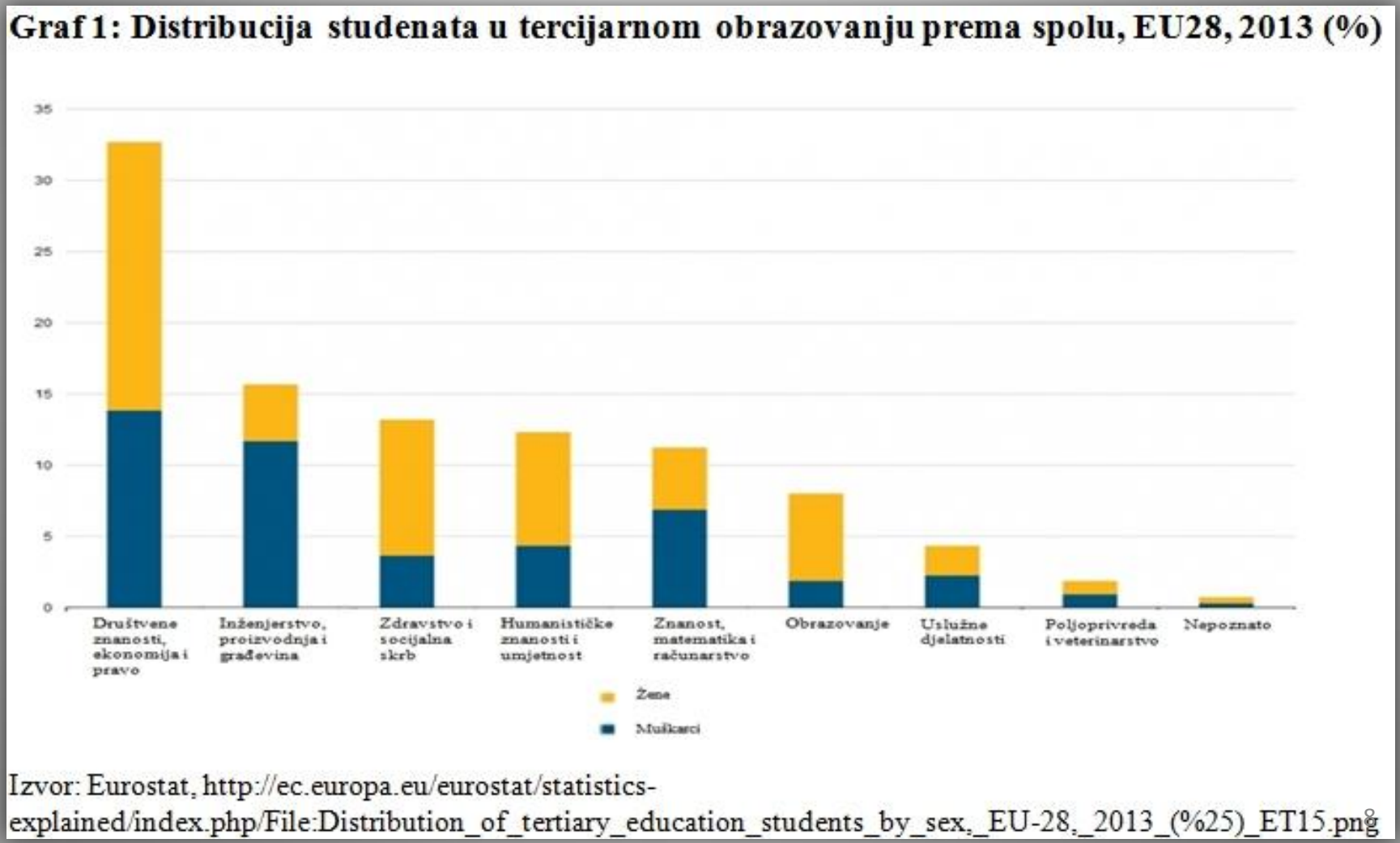
ODREDNICE TRŽIŠTA RADA EU

Uključenost žena u tercijarno obrazovanje

- 2013. godine skoro 20 milijuna ljudi je bilo uključeno u tercijarno obrazovanje na razini EU28 (Eurostat, 2016.)
- Udio žena u tercijarnom obrazovanju 54.3% u odnosu na muškarce
- Broj muškaraca u visokom obrazovanju veći od broja žena u Njemačkoj i Grčkoj
- Prilikom ulaska na tržište rada, žene sa svim stupnjevima tercijarnog obrazovanja u relativno lošijem položaju od muškaraca sa identičnim stupnjem tercijarnog obrazovanja
- Segregacija u područjima obrazovanja

ODREDNICE TRŽIŠTA RADA EU

Uključenost žena u tercijarno obrazovanje

ODREDNICE TRŽIŠTA RADA EU

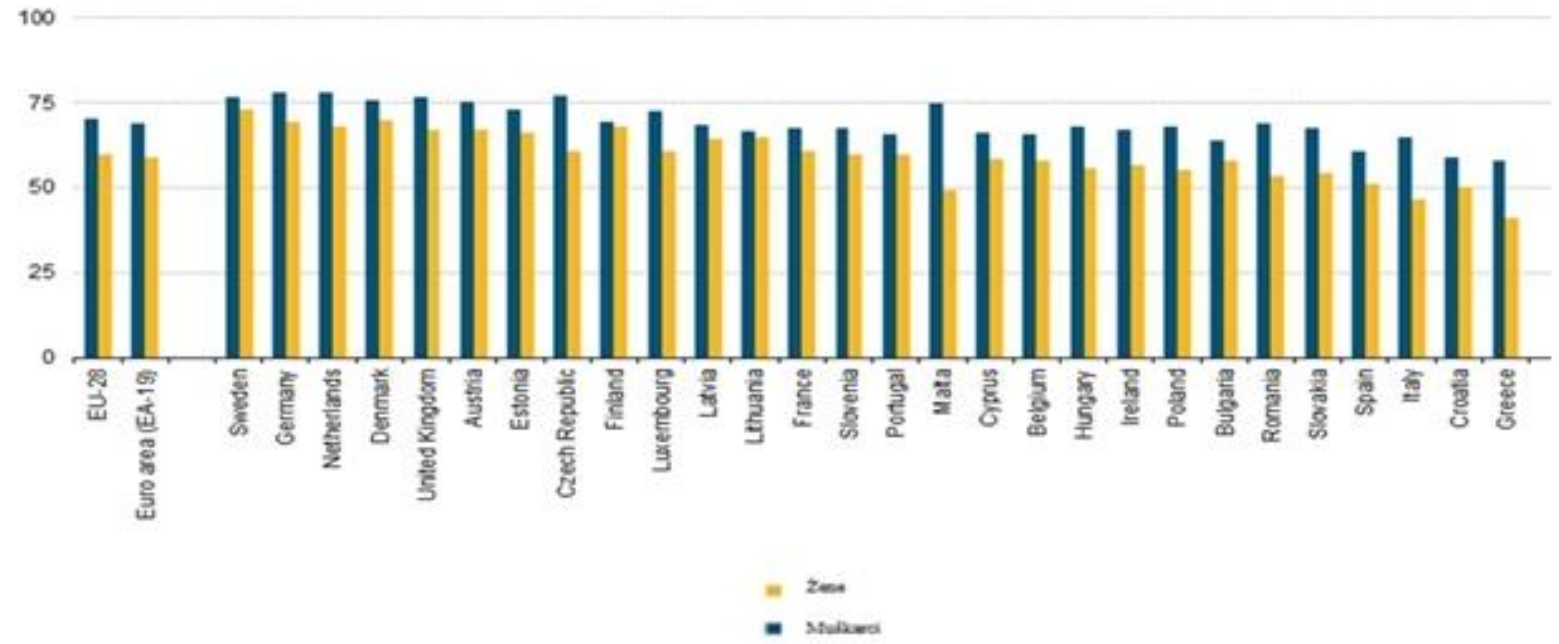
Zaposlenost žena i jaz u zaposlenosti

- Stopa zaposlenosti žena manja no stopa zaposlenosti muškaraca u svim članicama EU (Eurostat, 2015.)
- Jaz u zaposlenosti između spolova prisutan na cijelom tržištu rada EU
  - Stopa zaposlenosti muškaraca dobne skupine 15-64 iznosila 70.1%
  - Stopa zaposlenosti žena iste dobne skupine iznosila 59.6%. (Eurostat, 2015.)

ODREDNICE TRŽIŠTA RADA EU

Zaposlenost žena i jaz u zaposlenosti

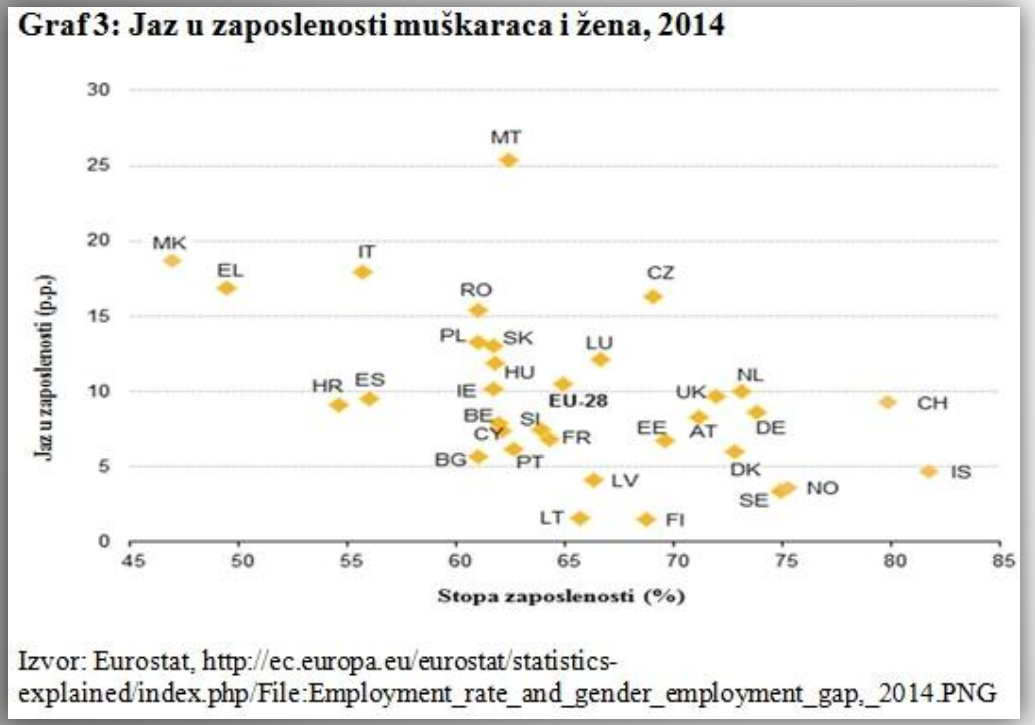
Graf 2: Stope zaposlenosti žena i muškaraca, dobna skupina 15-64, 2014

Izvor: Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Employment_rates_by_sex,_age_group_15%E2%80%9364,_2014_(%C2%B9)_(%25)_YB16.png

ODREDNICE TRŽIŠTA RADA EU

Zaposlenost žena i jaz u zaposlenosti

Izvor: Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Employment_rate_and_gender_employment_gap,_2014.PNG

- Jaz u zaposlenosti povezan sa **neujednačenom podjelom kućanskih poslova** između žena i muškaraca te skrbi za djecu i starije članove kućanstva (EC, 2014)
- Utjecaj tradicionalnih rodnih uloga
- Utjecaj roditeljstva
- Roditeljstvo smanjuje plaćene radne sate žena te povećava plaćene radne sate muškaraca (EC, 2014)
- Radni vijek žena isprekidan te kraći od radnog vijeka muškaraca
- Radni vijek žena u EU u prosjeku 5 godina kraći od radnog vijeka muškaraca (GEI, 2012)

ODREDNICE TRŽIŠTA RADA EU

Skraćeno radno vrijeme

- Država sa najvećim udjelom radnika sa skraćenim radnim vremenom je Nizozemska sa 49.6% **- ekstrem**
- Slijede Austrija, Njemačka, UK, Danska, Švedska, Belgija i Irska, gdje ovaj postotak čini četvrtinu ukupnih zaposlenih
- Na suprotnom polu Bugarska, Slovačka, Hrvatska, Češka i Mađarska, gdje je skraćeno radno vrijeme gotovo pa nepoznanica na tržištu rada, sa manje od 5.5% ukupnih zaposlenih sa ovom vrstom radnog vremena
- Žene zaposlene na skraćeno radno vrijeme u mnogo većoj mjeri no muškarci
- Utjecaj roditeljstva

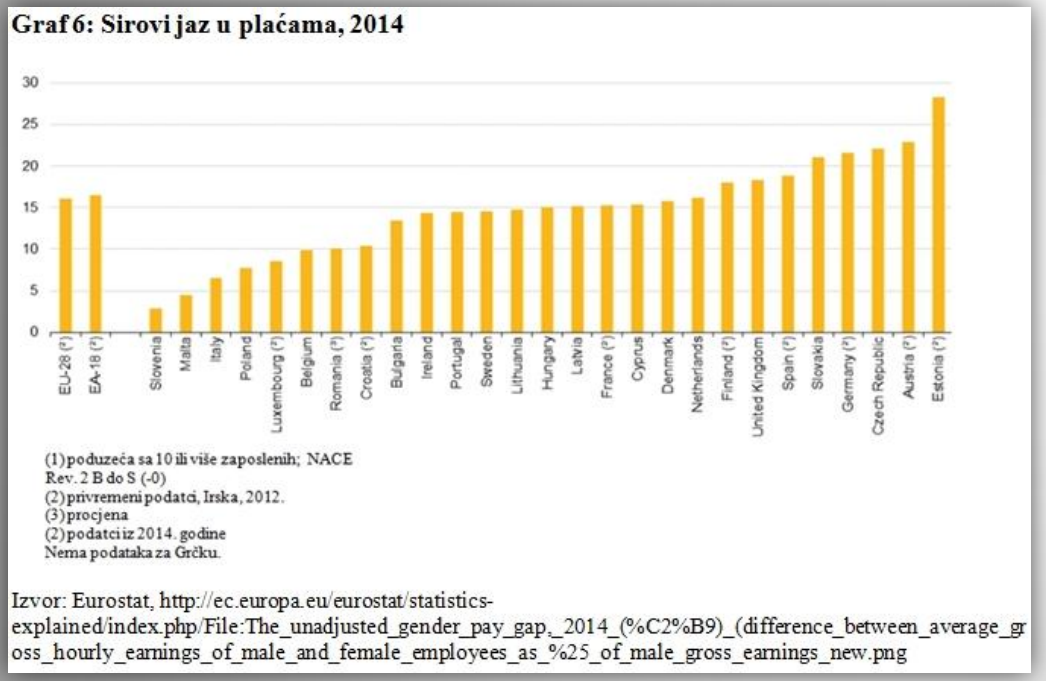
ODREDNICE TRŽIŠTA RADA EU

Jaz u plaćama

- Postojanje sirovog i pročišćenog jaza u plaćama
  - **Sirovi jaz** je razlika između prosječne bruto plaće zaposlenog muškarca i prosječne bruto plaće zaposlene žene izražene kao postotak prosječne bruto plaće muškarca
  - **Pročišćeni jaz** je razlika u plaćama žena i muškaraca koja u obzir uzima faktore koji imaju određen utjecaj na jaz
- U EU28 žene zarađivale 16.1% manje od muškaraca (Eurostat, 2015)

ODREDNICE TRŽIŠTA RADA EU

Jaz u plaćama

- Uzroci jaza u društvenim tradicijama i tradicionalnim rodnim ulogama
- Segregacija po zanimanjima temeljni čimbenik uzroka jaza
- Povećanje udjela žena u tradicionalno muškim poslovima vjerojatno dovela do rasta plaća žena
- Utjecaj roditeljstva
- Kazna majčinstva i bonus očinstva
- Neobjašnjeni dio jaza - diskriminacija i predrasude

POVEZANOST INDEKSA KULTURE I POLOŽAJA ŽENA NA TRŽIŠTU RADA NA RAZINI GRUPA ZEMALJA

- Razlika u vrijednostima indeksa kulture između pojedinih zemalja EU28
- Podjela članica Unije na EU15 i EU13, odnosno podjela na ''stare'' i ''nove'' zemlje članice
- Djelomično poklapanje sa podjelama EU na ''Sjever-Jug'' i ''Istok-Zapad''‘
- Ekonomska podjela Sjever-Jug
- Podjela prema dva geo-politička bloka Istok-Zapad
- Isprepletenost Sjevera/Zapada te Juga/Istoka

POVEZANOST INDEKSA KULTURE I POLOŽAJA ŽENA NA TRŽIŠTU RADA NA RAZINI GRUPA ZEMALJA

Stare zemlje članice (EU15):

- pretežito imaju nisku društvenu hijerarhiju (9 država i regija Sjeverne Italije)
- individualistička društva (trinaest država od 15)
- podjednak broj ženskih i muških društava (osam ženskih i sedam muških država)
- pretežno izbjegavaju nesigurnosti (jedanaest država od 15)
- pretežno dugoročno orijentirani (devet država od 15)
- skloni užitku (devet država od 15, i jedna država bez preferencije)

Nove zemlje članice (EU13):

- pretežito hijerarhijska društva (osam država od 13)
- individualistička društva (devet zemalja od 13)
- podjednak broj ženskih i muških društava (šest ženskih država i sedam muških)
- sve države sklone izbjegavanju nesigurnosti
- pretežito dugoročno orijentirani (deset država od 13)
- skloni ograničavanju potreba svojih pripadnika (11 država od 13)

POVEZANOST INDEKSA KULTURE I POLOŽAJA ŽENA NA TRŽIŠTU RADA NA RAZINI GRUPA ZEMALJA

- Značajan dio razlika u funkcioniranju tržišta rada može se objasniti pomoću razlika u indeksima kulture između zemalja
- Velike razlike u postotku zaposlenih žena, jazu u zaposlenosti te postotku žena sa skraćenim radnim vremenom između država Sjevera/Zapada u odnosu na države Juga i Istoka
- Zemlje Juga i Istoka imaju nizak udio žena na tržištu rada, visoki jaz u zaposlenosti te mali broj žena zaposlenih sa skraćenim radnim vremenom
- Jaz u plaćama bez jasnog obrasca kretanja obzirom na razvijenost zemlje
- Žene u državama Sjevera/Zapada u relativno boljem položaju na tržištu rada no žene u zemljama Juga i Istoka

UTJECAJ MODELA NACIONALNE KULTURE NA POLOŽAJ ŽENA NA TRŽIŠTU RADA

- Kako bi se napravio jasniji prikaz pojedinih aspekata kulture po državama prema podjelama Sjever-Jug i Istok-Zapad - **ispitivanje moguće korelacije između BDP-a p.c. zemalja EU i šest indeksa nacionalne kulture**
- Referentna točka prosjek BDP-a p.c. na razini EU27
- BDP p.c. te vrijednosti indeksa kulture svake od zemalja prikazao se relativno u odnosu na prosjek EU
- Pronađena međusobna povezanost BDP-a p.c. i četiri indeksa kulture:
  - BDP p.c. pozitivno koreliran sa Indeksom izbjegavanja nesigurnosti i Indeksom hijerarhijske distance
  - BDP p.c. negativno koreliran sa Indeksom individualizma naspram kolektivizma i Indeksom užitka naspram ograničenja

UTJECAJ MODELA NACIONALNE KULTURE NA POLOŽAJ ŽENA NA TRŽIŠTU RADA

- MODELI

$$WEMP = \alpha + \beta IHD + \gamma IND + \delta IMF + \varphi UAI + \pi LTO + \omega INR + \varepsilon$$

$$PARTTIME = \alpha + \beta IHD + \gamma IND + \delta IMF + \varphi UAI + \pi LTO + \omega INR + \varepsilon$$

$$PAYGAP = \alpha + \beta IHD + \gamma IND + \delta IMF + \varphi UAI + \pi LTO + \omega INR + \varepsilon$$

$$WTED = \alpha + \beta IHD + \gamma IND + \delta IMF + \varphi UAI + \pi LTO + \omega INR + \varepsilon$$

- Zavisne varijable *wemp*, *parttime, paygap* i *wted* predstavljaju četiri odrednice položaja žena na tržištu rada
- Nezavisne varijable *ihd*, *ind*, *imf*, *uai*, *lto* i *inr* predstavljaju šest indeksa kulture

UTJECAJ MODELA NACIONALNE KULTURE NA POLOŽAJ ŽENA NA TRŽIŠTU RADA

- Korištena metoda najveće vjerodostojnosti (ML metoda)
- Distribucija opažanja asimetrična
- Postojanje velikih značajnih ekstremnih vrijednosti koje se nisu smatrani outlierima

➢ Pozitivni koeficijenti intervala procjene pokazuju da, ukoliko se nezavisna varijabla poveća za 1%, za koliko jedinica će se promijeniti zavisna varijabla

➢ Negativan predznak koeficijenata intervala procjene pokazuje za koliko jedinica će se zavisna varijabla smanjiti ukoliko se nezavisna varijabla poveća za 1%

Regresijska analiza utjecaja indeksa kulture na udio žena zaposlenih sa skraćenim radnim vremenom, EU27

- Statistički značajni koeficijenti na razini signifikantnosti 95% su *ilto*, Indeks dugoročne i kratkoročne orijentacije, i *iinr*, Indeks užitka naspram ograničenja
- Pozitivan utjecaj na zavisnu varijablu *parttime*
- U prosjeku možemo očekivati da će u zemljama koje su dugoročno orijentirane i sklone užitku, biti veći broj žena u odnosu na broj muškaraca zaposlenih na pola radnog vremena, *ceteris paribus*
- Objašnjenje leži u funkcioniranju institucija

Regresijska analiza utjecaja indeksa kulture na jaz u plaćama između žena i muškaraca, EU27

- Zavisna varijabla *paygap* pri čemu je signifikantan granični utjecaj varijabli *iihd* te *iuai*
- Oba koeficijenta imaju negativan predznak
- U prosjeku se može očekivati manji jaz u plaćama izražen kao omjer nadnica žena i nadnica muškaraca u zemljama koje imaju veći Indeks hijerarhijske distance te veći Indeks izbjegavanja nesigurnosti
- Djelovanje institucija
- Obujam srednje klase

Regresijska analiza utjecaja indeksa kulture na postotak zaposlenih žena u odnosu na muškarce, EU27

- Tri nezavisne varijable koje imaju značajan utjecaj na varijablu *wemp*, odnosno udio žena u zaposlenosti, a to su varijable *iihd*, *iimf* te *iuai*
- Više vrijednosti pokazatelja govore da su na tržištu rada žene ravnopravnije s muškarcima
- Sva tri koeficijenta nezavisnih varijabli imaju negativan predznak
- Manji udio žena u zaposlenosti može se očekivati u hijerarhijskim zemljama – manji broj žena na rukovodećim pozicijama te većinsko obrazovanje za rad u ženskim djelatnostima
- Utjecaj tradicionalnih vrijednosti

Regresijska analiza utjecaja indeksa kulture na udio žena u tercijarnom obrazovanju u odnosu na muškarce, EU27

- Na varijablu *wted*, odnosno omjer broja žena u tercijarnom obrazovanju u odnosu na muškarce, pozitivan utjecaj pokazuje nezavisna varijabla *iihd*, Indeks hijerarhijske distance
- U zemljama s višim Indeksom hijerarhijske distance očekuje se veći broj žena uključen u tercijarno obrazovanje
- Rezultat se kosi sa inicijalnom pretpostavkom istraživanja - očekivao se negativan utjecaj varijable *iihd* na *wted*
- Pozitivan utjecaj varijable *iihd* ne bi se trebao interpretirati kao direktan utjecaj na varijablu *wted*
- Istraživanja o utjecaju indeksa kulture na broj žena u tercijarnom obrazovanju ne postoje
- Rezultat zahtijeva daljnje ispitivanje

UTJECAJ MODELA NACIONALNE KULTURE NA POLOŽAJ ŽENA NA TRŽIŠTU RADA

- Ustanovljene uzročno-posljedične veze šest indeksa kulture i položaja žena na tržištu rada mjerenog kroz četiri odrednice potvrđuju H1 i H2
- Neujednačeni utjecaj spomenutih indeksa
- Pojedini indeksi kulture imaju jaču vezu sa varijablama odrednica položaja žena u odnosu na ostale indekse
- Pojedini indeksi kulture nisu pokazali uzročno-posljedičnu povezanost sa odrednicama položaja žena koja se očekivala prilikom istraživanja literature korištene u pisanju rada

ZAKLJUČAK

- Žene u znatno manjoj mjeri uključene u tržište rada u odnosu na muškarce
- Tradicionalno poimanje rodnih uloga
- Zastupljenosti žena u smjerovima ''ženskih'' fakultetskih studija > Zapošljavanje u ''ženskim'' zanimanjima prosvjete, zdravstva i administracije, koja su lošije plaćena od ''muških'' zanimanja proizvodnje, građevine i STEM-a > Postojanje jaza u plaćama
- Međusobna povezanost ekonomske razvijenosti članica EU, mjerene BDP-om p.c., i indeksa kulture
- Pronađena značajna veza između kulture zemlje, mjerene indeksima kulture, i statusa žena na tržištu rada
- Pojedine dimenzije kulture objašnjavaju položaj žena na tržištu rada

ZAKLJUČAK

- Ovo istraživanje pruža bolje razumijevanje utjecaja kulture na odabir duljine radnih sati, zapošljavanje žena te jaz u plaćama između žena i muškaraca
- Kako se nepovoljan položaj žena na tržištu rada mjeren kroz navedene odrednice može objasniti kroz utjecaj pojedinih indeksa kulture, potrebno je provesti daljnja opširna istraživanja ovih utjecaja
- Spolna jednakost na tržištu rada važan socioekonomski cilj
- Europska unija može, putem mreže svojih institucija i donošenjem institucionalnih odluka i politika, direktno i indirektno utjecati na položaj žena na europskom tržištu rada